

ARCHITECT GERRIT JAN VOS

Spoorstaven in de klokkentoren

Tijdens een groot deel van de Tweede Wereldoorlog werden de diensten in de Sint-Vituskerk niet aangekondigd door een statig bim-bam, maar door een metalig ding-dang. De Duitsers lieten namelijk de klokken uit de toren van de Sint-Vituskerk verwijderen, om ze te laten omsmelten tot granaathulzen. De Bussumse architect Gerrit Jan Vos zorgde ervoor, dat de kerkdiensten toch aangekondigd konden worden. Hij kwam op het ingenieuze idee in de lege klokkenstoelen stukken spoorrails te hangen. Een andere klank, maar even effectief!

Gerrit Jan Peterz. Vos werd op 26 september 1863 geboren in Naarden. Zijn ouders waren Peter Rutz. Vos en Wijmpje Hendriks van den Born. Zijn vader was de eigenaar van de trekschuit Naarden-Amsterdam. Beide ouders van Gerrit Jan overleden kort na elkaar in 1870. Hij kwam met zijn negenjarige broer Hendrik en zijn tweejarige broertje Joost in het Burgerweeshuis terecht. Na de lagere school ging Gerrit Jan als timmermans knecht in de bouw werken. Hij had het ambacht al snel onder de knie en raakte vertrouwd met bestekken, die hij al spoedig ook zelf maakte. In 1883 begon zijn militaire dienstdienst in het vestingsgarnizoen van Naarden.

■ Deel van de lange rij woningen aan het Oosterpad. FOTO JAAP VAN HASSEL

In 1884 werd Vos tijdens een groot verlov aangenomen door de aannemer en houthandelaar Hendrikus Johannes Weitjens, die zijn houthandel aan de Brinklaan in Bussum had. Deze benoemde de leergerige timmerman tot onderbaas en uitvoerder. Tijdens zijn grote verloven was Gerrit Jan kostganger van het echtpaar Hermanus Eijpe en Maria van Eijden in Bussum, eerst in de Nieuwstraat en vervolgens in de Landstraat. Gerrit Jan werd verliefd op de zuster van Hermanus, Anna Antonia Eijpe. In 1887 verhuisde hij naar

Kerkpaadje 230 in Naarden. Omdat de Eijpes katholiek waren en kerken in de Sint-Vituskerk, trad ook Gerrit Jan, die van huis uit Nederlands hervormd was, toe tot de Sint-Vitusparochie, zodat hij in het huwelijk kon treden met Anna. Ze trouwden na de beëindiging van de dienstdienst van Gerrit Jan in 1889. Ze zouden vijf kinderen krijgen, van wie het vierde al jong overleed.

Naar Bussum

In november 1893 vestigden Gerrit Jan en Anna zich in het pand Visserstraat 3 te Bussum. In 1895 maakte Gerrit Jan zijn eerste ontwerp: hij tekende twee winkelhuizen. In de aanbestedings-annonce in de Gooi- en Eemlander stelde hij als 'bouwkundige' direct een eis aan de aannemers: degenen die hun werkvolk nog niet verzekerd hadden, kwamen niet in aanmerking. Vanaf 1898 werd het ontwerpen zijn hoofd- bezigheid en in 1901 vestigde hij zich als architect. In datzelfde jaar werd hij ook benoemd tot directeur van de Gemeentelijke Teekenschool, een taak die hij tot en met 1929 zou vervullen. Hij was er onder meer de leermeester van Jan Rebel, een architect die later ook in Bussum huizen ontwierp.

Ontwerpen

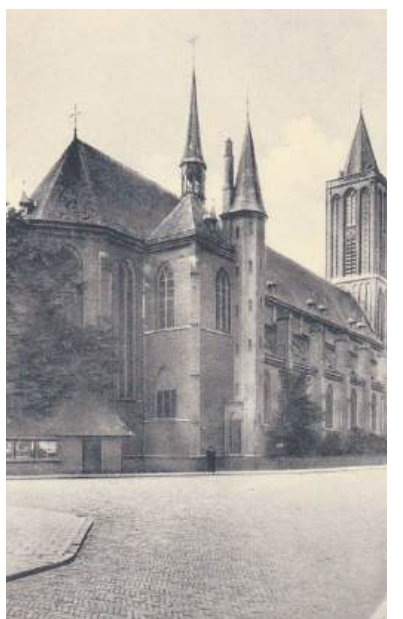
Zo ongeveer het eerste gebouw dat Vos in 1901 als architect ontwierp was voor de heer Johannes Hulsman uit Vreeland, een villa die Hulsman naar zijn vrouw vernoemde: villa Amalia, Meerweg 7. (Het huis met de beelden.) De villa werd aanbesteed op 21 maart 1901 en de Hulsmans betrokken het huis in 1902. Tegenwoordig is het een rijksmonument.

Vos ontwierp villa Amalia in een eclectische stijl. Dit betekent dat hij de kenmerken van verschillende stijlen tot een smaakvol ontwerp verbond. Hij gebruikte die stijl vaker. Andere bekende gebouwen uit zijn begintijd zijn bijvoorbeeld de Mariaschool (met de beroemde dubbele trap voor schoenen- resp. klompenkinderen), Mariastraat 16-18 (1904), villa Frisia, Beeresteinerlaan 24 (1905), de uitbreiding van chocoladefabriek Bensdorp (1905), hotel-café-restaurant Parkzicht (nu restaurant Archibald), Brinklaan 25 (1907), hotel Edinoor, Parklaan 2 (1908), het Broederhuis, Vitusstraat 4 (1908) en de arbeiderswoningen in het voormalige St-Josephpark (1914). In 1906 betrok hij met zijn gezin nummer 17 in de door hem gebouwde dubbele villa Korte Singel 17-19.

■ Gerrit Jan Vos.

In de jaren twintig gebruikte hij veel kenmerken van de Amsterdamse School: gevarieerde metselverbanden, toepassing van houten geveldelen, roedenverdeling van de ramen en andere kleine versieringen. Ze zijn onder andere te vinden in de rij sociale huurwoningen aan de oneven kant van het Oosterpad (1921), in de prachtige villa Isaac da Costalaan 22 (1929) en ook in Weesp. In 1938 verrijkte Vos de Sint-Vituskerk met een doopkapel die prachtig harmonieert met het door de beroemde architect Pierre Cuijpers ontworpen schip van de kerk.

■ De doopkapel (Mariakapel) met de twee torentjes in 1940.

Laatste jaren

In 1941 overleed Gerrit Jans vrouw Anna. In 1946 ging hij in het bejaardenhuis de Godelindestichting aan de Huizerweg wonen. Hij overleed op 29 maart 1948 in het psychiatrisch ziekenhuis De Sint-Willibrordusstichting in Heiloo.

Bronnen: website Museum 't Schip, De Bussumsche Courant van verscheidene data en persoonsgegevens uit Archief Gooi en Vechtstreek, met dank aan Olga Minkema.

Eric Bor

■ Rechts van de brug de houtloods van Weitjens (gezien vanaf de Landstraat).

■ Villa Amalia.

■ Isaac da Costalaan 22. FOTO: GIJS VORSTMAN